FIL-QORTI TAL-MAĠISTRATI (MALTA)
BĦALA QORTI TA' ĠUDIKATURA KRIMINALI

MAĠISTRAT NATASHA GALEA SCIBERRAS B.A., LL.D.

Kawża Nru: 215/11

Il-Pulizija
(Spettur Pierre Grech)

vs

Wayne Buttigieg
(ID 485279 (M))

Illum: 27 ta' April 2022

Il-Qorti,

Wara li rat l-imputazzjonijiet miġjuba fil-konfront tal-imputat **Wayne Buttigieg**, iben Joseph u Mary nee` Zammit, imwieled il-Pieta` nhar il-25 ta' Settembru 1979, residenti Victoria Flats, Flat 11, Triq ir-Rattan, Mellieħa, detentur tal-karta tal-identita` bin-numru 485279(M);

Akkużat talli f'dawn il-Gżejjer, nhar il-11 ta` Diċembru 2010, u matul l-aħħar xhur ta' qabel din id-data:

a) Forna jew ipprokura jew offra li jforni jew li jipprokura d-droga kokajina, speċifikata fl-ewwel skeda tal-Ordinanza dwar il-Mediċini Perikolużi, Kap. 101 tal-Liġijiet ta' Malta lill-persuna/i jew għall-użu ta' persuna/i mingħajr ma kellu liċenza mill-President ta' Malta, mingħajr ma kien awtorizzat bir-regoli tal-1939 għall-Kontroll Intern tad-Drogi Perikolużi (G.N. 292/1939) jew minn xi awtorita` mogħtija mill-President ta' Malta li jforni d-droga u mingħajr ma kien fil-pussess ta' awtorizzazzjoni għall-importazzjoni jew għall-esportazzjoni maħruġ mit-Tabib Prinċipali tal-Gvern skont id-disposizzjonijiet tas-sitt taqsima tal-Ordinanza msemmija

u mingħajr ma kellu liċenza jew xort'oħra awtorizzat li jimmanifattura jew iforni d-droga msemmija u mingħajr ma kellu liċenza li jipprokura l-istess droga u dan bi ksur tar-Regolament 4 tar-Regolamenti tal-1939 għall-Kontroll Intern tad-Drogi Perikolużi (G.N. 292/1939), kif sussegwentement emendati u bi ksur tal-Ordinanzi dwar il-Mediċini Perikolużi, Kap. 101 tal-Liġijiet ta' Malta;

b) Kellu fil-pussess tiegħu d-droga kokaina speċifikata fl-ewwel skeda tal-Ordinanza dwar il-Mediċini Perikolużi, Kap. 101 tal-Liġijiet ta' Malta, meta hu ma kienx fil-pussess ta' awtorizzazzjoni għall-importazzjoni jew għall-esportazzjoni maħruġ mit-Tabib Prinċipali tal-Gvern skont id-disposizzjonijiet tar-4 u s-6 Taqsima tal-Ordinanza u meta ma kienx bil-liċenzja jew xort'oħra awtorizzat li jimmanifattura, jew li jforni d-droga msemmija u meta ma kienx b'xi mod ieħor bil-liċenzja mill-President ta' Malta li jkollu d-droga msemmija fil-pussess tiegħu u naqas li jipprova li d-droga msemmija ġiet fornuta lilu għall-użu tiegħu skont ir-riċetta kif provdut fir-regolamenti msemmija u dan bi ksur tar-regoli tal-1939 dwar il-Kontroll Intern tad-Drogi Perikoluzi (GN 292/1939), kif sussegwentement emendati u bi ksur tal-Ordinanza dwar il-Mediċini Perikolużi, Kap. 101 tal-Liġijiet ta' Malta, **liema droga instabet f'tali ċirkustanzi li juru li ma kinitx għall-użu esklussiv tiegħu**;

c) Kellu fil-pussess tiegħu d-droga kokaina speċifikata fl-ewwel skeda tal-Ordinanza dwar il-Mediċini Perikolużi, Kap. 101 tal-Liġijiet ta' Malta, meta hu ma kienx fil-pussess ta' awtorizzazzjoni għall-importazzjoni jew għall-esportazzjoni maħruġ mit-Tabib Prinċipali tal-Gvern skont id-disposizzjonijiet tar-4 u s-6 Taqsima tal-Ordinanza u meta ma kienx bil-liċenzja jew xort'oħra awtorizzat li jimmanifattura, jew li jforni d-droga msemmija u meta ma kienx b'xi mod ieħor bil-liċenzja mill-President ta' Malta li jkollu d-droga msemmija fil-pussess tiegħu u naqas li jipprova li d-droga msemmija ġiet fornuta lilu għall-użu tiegħu skont ir-riċetta kif provdut fir-regolamenti msemmija u dan bi ksur tar-regoli tal-1939 dwar il-Kontroll Intern tad-Drogi Perikoluzi (GN 292/1939), kif sussegwentement emendati u bi ksur tal-Ordinanza dwar il-Mediċini Perikolużi, Kap. 101 tal-Liġijiet ta' Malta;

d) U aktar talli kiser kundizzjoni mogħtija lilu mill-Qorti tal-Maġistrati (Malta) kif preseduta mill-Maġistrat Dr Miriam Hayman LL.D. nhar is-6 ta' Mejju 2010, liema deċiżjoni saret definittiva.

Il-Qorti ġiet mitluba sabiex f'każ ta' ħtija, barra milli tapplika l-piena skont il-liġi, tordna lill-imputat iħallas l-ispejjeż li għandhom x'jaqsmu mal-ħatra tal-esperti, skont l-Artikolu 533(1) tal-Kap. 9 tal-Liġijiet ta' Malta.

Rat illi ċ-ċitazzjoni odjerna ġiet intavolata mill-Prosekuzzjoni fir-Reġistru ta' din il-Qorti fit-3 ta' Ġunju 2011;

Rat ukoll illi l-kawża ġiet assenjata lill-Maġistrat sedenti bl-assenjazzjoni tad-doveri tat-30 ta' April 2014;

Semgħet ix-xhieda, rat l-atti kollha tal-każ u d-dokumenti esebiti, inkluż l-Ordni tal-Avukat Ġenerali bis-saħħa tas-sub-artikolu (2) tal-Artikolu 22 tal-Ordinanza dwar il-Mediċini Perikolużi (Kap. 101 tal-Liġijiet ta' Malta) datat 23 ta' Mejju 2011, sabiex din il-kawża tinstema' minn din il-Qorti bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali[1];

Rat illi fis-seduta tal-10 ta' Ottubru 2014, il-partijiet iddikjaraw illi kienu qegħdin jeżentaw lil din il-Qorti, kif preseduta, milli terġa' tisma' l-provi kollha mressqa sa dakinhar quddiem il-Qorti kif diversament preseduta[2];

Rat it-talba tad-difiża tal-5 ta' Ottubru 2015, li permezz tagħha talbet illi fit-termini tal-Artikolu 8(3) tal-Kap. 537 tal-Liġijiet ta' Malta, il-Qorti tassumi l-funzjonijiet ta' Qorti dwar id-Droga u illi għal dan il-għan tressaq il-provi tagħha sabiex il-Qorti tkun sodisfatta illi l-kundizzjonijiet indikati fl-Artikolu 8(2) tal-Kap. 537 jissussistu;

Rat illi fl-istess jum, il-Qorti laqgħet it-talba tad-difiża sabiex tressaq il-provi msemmija[3];

Rat ukoll illi minkejja dan, fis-seduta tat-13 ta' Marzu 2019 id-difiża ddikjarat illi ma kellhiex provi xi tressaq f'din il-kawża[4];

Rat illi l-Prosekuzzjoni rrimettiet ruħha għall-provi prodotti u semgħet it-trattazzjoni finali tad-difiża.

Ikkunsidrat:

Illi in sostenn tal-imputazzjonijiet miġjuba kontra l-imputat, <u>il-Prosekuzzjoni</u> ressqet is-segwenti xhieda u provi:

1. **L-Ispettur Pierre Grech** jixhed illi fil-11 ta' Diċembru 2010 għall-ħabta tal-għaxra ta' filgħodu (10:00am), fuq skorta ta' mandat ta' tfittxija u arrest, maħruġ mill-Maġistrat Dr. Antonio Mizzi, l-imputat ġie mwaqqaf

[1] Ara a fol. 4 tal-proċess.
[2] Ara a fol. 94 tal-proċess.
[3] Ara a fol. 98 tal-proċess.
[4] A fol. 113 tal-proċess.

mill-Pulizija ġewwa l-Mellieħa. Huwa ġie skortat lejn ir-residenza tiegħu ossia 'Victoria Flats', Flat 11, Triq ir-Rattan, Mellieħa fejn saret tfittxija. L-imputat ikkopera bis-sħiħ mal-Pulizija u wriehom hu stess fejn kellu xi affarijiet relatati mad-droga. Skont ix-xhud, il-Pulizija sabu ammont sostanzjali ta' droga kokaina, miżien li fuqu kien hemm traċċi li wkoll kienu jidhru li kienu kokaina jew sustanza simili, xi skieken, u boroż tal-plastik li kienu indikattivi li kien sar xi ppakkjar ta' droga. Fuq il-persuna tal-imputat instabu żewġ *mobile phones* u nstabet ukoll is-somma ta' elf u tminn mitt ewro (€1800) fi flus kontanti. Id-droga u l-oġġetti li nstabu ġew elevati mill-Pulizija, huwa ġie nfurmat b'dan kollu u l-imputat ittieħed ġewwa l-uffiċju tiegħu flimkien mal-oġġetti hekk elevati. B'dan kollu kienet ġiet infurmata wkoll il-Maġistrat Dr. Doreen Clarke, li ħatret numru ta' esperti. L-imputat irrilaxxja stqarrija lill-Pulizija dakinhar stess, u dan wara li ngħata s-solita twissija skont il-liġi, kif ukoll id-dritt li jottjeni parir legali, liema dritt huwa għażel li ma jeżerċitahx.[5] Ix-xhud esebixxa wkoll żewġ *mobile phones* li ġew elevati mill-pussess tal-imputat bħala Dok. PG 2, *notebook* bħala Dok. PG 3 u ammont ta' flus fis-somma ta' tliet mitt ewro (€300)[6] bħala Dok. PG 4.

In kontro-eżami huwa xehed illi mis-somma oriġinarjament elevata, ġiet esebita biss is-somma ta' €300, stante illi fir-rigward tal-bqija kien hemm spjegazzjoni leġittima.[7]

2. **PC 10 Trevor Cassar Mallia** jixhed illi fuq skorta ta' mandat ta' tfittxija u arrest fil-konfront tal-imputat odjern, fil-11 ta' Diċembru 2010, l-imputat ġie mwaqqaf il-Mellieħa u ttieħed ġewwa r-residenza tiegħu, fejn minn jeddu qalilhom illi kellu xi oġġetti moħbija fil-kċina. Hemm kellu blokka kulur abjad suspettata kokaina u miżien elettroniku flimkien magħha. Il-Pulizija elevaw ukoll xi boroż tal-plastik u minn ġol-kamra tas-sodda elevaw is-somma ta' elf u tminn mitt ewro (€1800), *stun gun* u xi *pen knives*. L-imputat ġie arrestat u ttieħed ġewwa l-Kwartieri Ġenerali tal-Pulizija għal investigazzjoni ulterjuri.

   In kontro-eżami x-xhud jgħid illi l-uniku droga illi nstabet kienet il-blokka bajda li ma kinitx maqsuma f'pakketti.[8]

3. **PC 364 David Borg** jixhed illi fil-11 ta' Diċembru 2010, flimkien ma' PC 10 u PS 635, kienu għamlu tfittxija ġewwa r-residenza tal-imputat fil-

[5] Din l-istqarrija ġiet esebita bħala Dok. PG 1 u tinsab a fol. 10 sa 12 tal-proċess.
[6] Il-Qorti tinnota illi l-ammont ta' flus indikat fil-verbal tal-10 ta' Ottubru 2011 huwa dak ta' ħames mitt ewro (€500), filwaqt illi x-xhieda tindika l-ammont ta' tliet mitt ewro (€300).
[7] Ara din ix-xhieda a fol. 6 sa 9 tal-proċess.
[8] Ara din ix-xhieda a fol. 13 sa 14 tal-proċess.

Mellieħa, fejn mill-kċina ġiet elevata borża b'sustanza bajda, xi boroż tal-plastik bil-kantunieri maqtugħin, miżien elettroniku, żewġ *mobile phones* u martell. Mill-kamra tas-sodda ġiet elevata s-somma ta' elf u tminn mitt ewro fi flus kontanti (€1800). Sussegwentement kollox ġie mgħoddi lill-Ispettur Pierre Grech, flimkien mal-istess imputat.

In kontro-eżami x-xhud jgħid illi kien l-imputat stess illi indika lill-Pulizija fejn kienet tinsab il-borża bis-sustanza bajda. Din kienet l-uniku sustanza li nstabet u kienet kollha f'borża waħda. Ix-xhud jgħid ukoll illi ma jiftakarx jekk l-imputat kienx aċċenna għall-fatt li huwa kien jagħmel użu mid-droga.[9]

4. **PS 891 Oscar Baldacchino** jixhed illu huwa kien xhud tal-istqarrija rilaxxjata mill-imputat nhar il-11 ta' Diċembru 2010, li l-imputat ingħata s-solita twissija skont il-liġi, kif ukoll id-dritt li jottjeni parir legali, liema dritt huwa rrinunzja għalih. Huwa għaraf il-firem tiegħu, tal-imputat u tal-Ispettur Grech fuq l-istess stqarrija.[10]

5. **PS 171 Karl Glenville** nominat fl-atti tal-inkjesta bħala *Scene of Crime Officer* bl-inkarigu illi jieħu ritratti tal-oġġetti elevati u illi kienu fil-pussess tal-Ispettur Pierre Grech, esebixxa r-relazzjoni tiegħu kontenenti tnax-il ritratt ta' dawn l-oġġetti, liema relazzjoni tinsab esebita bħala Dok. KG.[11]

6. **John Muscat**, Deputat Reġistratur, esebixxa proċess verbal redatt mill-Maġistrat Dr. Doreen Clarke dwar '*Sejba ta' droga kokajina misjuba fil-pussess ta' Wayne Buttigieg gewwa l-Mellieha, li sar rapport verbali dwaru nhar il-11 ta' Dicembru 2010, liema rapport gie konfermat permezz ta' rapport bil-miktub ipprezentat fir-Registru ta' din il-Qorti nhar is-27 ta' Dicembru, 2010.*' Mill-istess proċess verbal jirriżulta illi l-Qorti ħatret lix-Xjenzat Godwin Sammut u lil PS 171 Karl Glanville bħala *Scene of Crime Officer.*[12]

7. Mir-relazzjoni esebita mill-espert ix-**Xjenzat Godwin Sammut** jirriżulta illi huwa ngħata dokument wieħed għall-analiżi tiegħu li fih kien hemm:

   (A) Borża tal-plastik li kien fiha:

[9] Ara din ix-xhieda a fol. 15 sa 17 tal-proċess.
[10] Ara a fol. 18 u 19 tal-proċess.
[11] Din ir-relazzjoni tinsab esebita a fol. 22 *et seq* tal-proċess.
[12] Ara l-proċess verbal esebit bħala Dok. JM a fol. 28 tal-proċess.

(i) karta bil-kliem Data: 11/12/10 Ħin: 10:18hrs Elevat/i minn *kitchen cupboard* fil-preżenza ta' Wayne Buttigieg ID 485279(M) minn PS 635, PC 364, PC 10;
(ii) sikkina b'manku ta' lewn blu li kien fiha traċċi ta' trab ta' lewn abjad mal-*blade*;
(iii) sikkina b'manku ta' lewn iswed li fiha traċċi ta' trab ta' lewn abjad mal-*blade*;
(iv) *pen knife*;
(v) miżien ta' lewn iswed li jaħdem, li fih traċċi ta' trab ta' lewn abjad;
(vi) borża tal-plastik trasparenti vojta;
(vii) plastik trasparenti li fiha sustanza ta' lewn abjad/roża; u
(viii) martell.

(B) Borża tal-plastik li fiha kien hemm:

(i) karta bil-kliem Data: 11/12/10 Ħin: 10:20hrs Elevat/i minn *dustbin inside kitchen* fil-preżenza ta' Wayne Buttigieg ID 485279(M) minn PS 635, PC 10;
(ii) diversi biċċiet tal-plastik trasparenti.

(C) Borża tal-plastik li fiha kien hemm:

(i) karta bil-kliem Data: 11/12/10 Ħin: 9:30 am Elevat/i minn ġol-gradenza tal-kamra tas-sodda fil-preżenza ta' Wayne Buttigieg ID 485279(M) minn PS 635, PC 10;
(ii) sikkina ġo *pocket*;
(iii) borża tal-plastik trasparenti vojta.

Mill-istess relazzjoni jirriżulta illi l-espert ikkonkluda hekk dwar dan id-dokument:

(a) Illi fuq *swabs* meħuda mis-skieken instabet is-sustanza **kokaina**. Din is-sustanza hija kkontrollata bil-liġi taħt l-Ewwel Skeda Taqsima I tal-Kapitolu 101 tal-Liġijiet ta' Malta;

(b) Illi fuq estratt meħud mis-sustanza ta' lewn bajda/roża instabet is-sustanza **Lidocaine**. Din is-sustanza hija *adulterant* komuni li titħallat mal-kokaina.

Mill-istess relazzjoni jirriżulta wkoll illi l-piż tal-imsemmija sustanza kien ta' 13.16 grammi, kif ukoll illi l-miżien irriżulta fin-negattiv għas-sustanza

kokaina.[13] In oltre mix-xhieda tal-istess espert f'dawn il-proċeduri, jirriżulta illi s-sustanza *lidocaine* mhijiex ikkontrollata, iżda għandha l-istess proprjetajiet bħal kokaina stante li hija *anaestethic* u għandha *numbing effect*.[14]

8. **PS 635 Alan Calleja** jixhed illi għall-ħabta tal-10.00 a.m. tal-11 ta' Diċembru 2010, l-imputat ġie mwaqqaf il-Mellieħa u ġie meħud id-dar tiegħu sabiex issir tfittxija. Huwa jixhed illi waqt li kienet qed issir tfittxija fil-kamra tas-sodda tal-imputat, huwa stess qalilhom illi kellu xi affarijiet relatati mid-droga, u illi f'wieħed mill-kxaxen tal-kċina kellu borża b'xi trab abjad li kienet tikkontjeni dik li kienet suspettata droga. Hekk kif tkompliet it-tfittxija, huma sabu wkoll boroż tal-plastik, kantunieri, xi skieken, miżien elttroniku u s-somma ta' elf u tminn mitt ewro (€1800) fi flus kontanti. Dawn l-oġġetti ġew elevati u ttieħdu fil-Kwartieri Ġenerali tal-Pulizija flimkien mal-imputat.[15]

9. **Dr. Martin Bajada** maħtur minn din il-Qorti sabiex jeżamina u joħroġ il-kontenut ta' żewġ *mobile phones* esebiti bħala Dok. PG 2[16] u jniżżel il-kontenut *incoming/outgoing calls* u SMS, liema espert ġie awtorizzat ukoll li jaċċedi għall-informazzjoni kollha neċessarja mingħand is-*service providers*[17], esebixxa r-relazzjoni tiegħu li tindika l-kontenut tal-istess *mobile phones*.[18]

Ikkunsidrat ukoll:

Illi jeħtieġ fl-ewwel lok illi l-Qorti tiddetermina l-valur probatorju tal-istqarrija rilaxxjata mill-imputat. Jirriżulta mis-suespost illi l-imputat irrilaxxja stqarrija lill-Pulizija Eżekuttiva nhar il-11 ta' Diċembru 2010 u dan wara li huwa ngħata s-solita twissija skont il-liġi, kif ukoll id-dritt li jottjeni parir legali qabel l-interrogatorju tiegħu, liema dritt huwa għażel li ma jeżerċitahx. Madankollu, l-imputat ma ngħatax id-dritt għall-assistenza legali waqt l-interrogatorju tiegħu, stante li dan id-dritt ma kienx viġenti fiż-żmien tal-każ odjern. Fil-fatt dan il-jedd daħal fis-seħħ fit-28 ta' Novembru 2016, permezz tal-Avviż Legali 401 tal-2016.

Il-Qorti tirreferi għas-sentenza mogħtija mill-Qorti Kostituzzjonali fil-5 ta' Ottubru 2018, fl-ismijiet **Christopher Bartolo vs Avukat Ġenerali et**, f'liema każ fl-istqarrijiet tiegħu, ir-rikorrenti minkejja li qabel irrilaxxja l-ewwel stqarrija,

[13] Din ir-relazzjoni tinsab esebita a fol. 31 *et seq* tal-proċess.
[14] Ara din ix-xhieda a fol. 29 u 30 tal-proċess.
[15] Ara din ix-xhieda a fol. 44 u 45 tal-proċess.
[16] Id-digiret tan-nomina jindika Dok. TG 2, iżda minn ħarsa lejn il-verbal tas-seduta tal-10 ta' Ottubru 2011, huwa evidenti li hawnhekk il-Qorti kienet qed tirreferi għal Dok. PG 2.
[17] Ara d-digriet a fol. 52 tal-proċess.
[18] Din ir-relazzjoni tinsab esebita bħala Dok. MB a fol. 56 *et seq* tal-proċess.

kien ingħata parir mingħand l-avukat tiegħu li f'dak l-istadju ma jgħid xejn lill-Pulizija, huwa xorta waħda rrisponda għad-domandi waqt l-interrogatorju li sarlu, bir-riżultat li stqarr fatti li kienu inkriminanti għalih, in kwantu ammetta li kien jixtri d-droga kemm għall-użu personali tiegħu, kif ukoll sabiex ibiegħ minnha lil terzi. Fis-sentenza tagħha, il-Qorti Kostituzzjonali qalet hekk dwar l-istqarrijiet rilaxxjati mill-istess rikorrenti mingħajr il-jedd ta' assistenza legali waqt l-interrogatorji tiegħu:

> "36. Mill-premess jirrizulta manifest li l-istqarrijiet rilaxxjati mir-rikorrent ser ikollhom kif fil-fatt gja` kellhom quddiem il-Qorti Kriminali impatt fil-proceduri kriminali, mhux in kwantu ghall-ammissjonijiet, izda in kwantu l-kontenut taghhom kien ittiehed in konsiderazzjoni fil-quantum tal-piena imposta fuqu mill-Qorti Kriminali, u issa huwa car li anke l-Qorti tal-Appell Kriminali ser tiehu konsiderazzjoni tal-kontenut tal-istqarrijiet f'dan ir-rigward. Ghalhekk, ghalkemm il-proceduri kriminali ghadhom pendenti u ghalhekk ma jistax f'dan l-istadju jigi determinat jekk kienx hemm lezjoni ta' smigh xieraq f'dawk il-proceduri, jekk l-istqarrijiet jithallew fil-process tal-proceduri kriminali, dawn wisq probabbilment ser isir uzu minnhom mill-Qorti tal-Appell Kriminali bi pregudizzju jew vantagg ghall-akkuzat fil-kwantifikazzjoni tal-piena, kemm dik karcerarja kif ukoll ghal dak li tirrigwarda l-multa li tista' tigi imposta.
>
> 37. Fid-dawl tal-premess <u>it-tehid tal-istqarrijiet zgur li ser ikollhom impatt fuq l-ezitu tal-process kriminali u, ladarba dan isir, x'aktarx ser isir ksur tad-dritt tal-rikorrent ghal smigh xieraq tenut kont tal-fatt li dawn gew rilaxxjati mir-rikorrent fl-assenza ta' avukat li jassistih</u>. Ghalhekk huwa xieraq li, filwaqt li f'dan l-istadju ma jistax jinghad jekk kienx hemm lezjoni ta' dan id-dritt fundamentali tar-rikorrent peress li l-proceduri kriminali ghadhom pendenti, dawn ma jithallewx jibqghu fl-inkartament tal-process kriminali." [sottolinear tal-Qorti]

Din kienet ukoll il-konklużjoni tal-Qorti tal-Appell Kriminali fis-sentenza tagħha tal-20 ta' Novembru 2018, fl-ismijiet **<u>Il-Pulizija vs Claire Farrugia</u>**, f'liema każ dik il-Qorti skartat bħala inammissibbli l-istqarrijiet tal-imputata, waħda minnhom ġuramentata, u dan għaliex għalkemm hija ngħatat id-dritt li tottjeni parir legali qabel l-istqarrijiet tagħha, madankollu hija ma ngħatatx id-dritt li tkun assistita minn avukat waqt l-interrogatorji li sarulha u dan stante li dan id-dritt ma kienx għadu viġenti fiż-żmien in kwistjoni. F'dan is-sens ukoll iddeċidiet l-istess Qorti fis-sentenzi tagħha fl-ismijiet **<u>Il-Pulizija vs Emad Masoud</u>** tas-16 ta' Mejju 2019 u **<u>Il-Pulizija vs Sandro Spiteri</u>** tat-18 ta' Ġunju 2019, f'liema każ, l-imputat kien irrilaxxja stqarrija kemm mingħajr il-jedd li jottjeni parir legali qabel l-interrogatorju tiegħu, kif ukoll mingħajr id-dritt li jkun assistit minn avukat waqt l-istess interrogatorju.

Fil-każ ta' **<u>Philippe Beuze vs Belgium</u>** deċiż mill-*Grand Chamber* tal-Qorti Ewropea dwar id-Drittijiet tal-Bniedem fid-9 ta' Novembru 2018, dik il-Qorti reġgħet adottat il-kriterju tal-*overall fairness of the proceedings* sabiex tistħarreġ jekk seħħitx o meno leżjoni tad-dritt għal smiegħ xieraq. Għalkemm sabet li f'dan il-każ seħħet vjolazzjoni tal-Artikolu 6 tal-Konvenzjoni, il-Qorti mxiet lil hinn minn dawk id-deċiżjonijiet li fihom instabet vjolazzjoni tal-imsemmi artikolu għaliex kien hemm restrizzjoni sistematika fil-liġi domestika tad-dritt ta' persuna suspettata jew arrestata ta' aċċess għall-avukat, u ddeċidiet illi l-Qorti għandha dejjem tistħarreġ iċ-ċirkostanzi partikolari tal-każ, tenut kont ta' numru ta' kriterji, mhux eżawrjenti, elenkati fid-deċiżjoni tagħha. Dik il-Qorti qalet hekk fid-deċiżjoni tagħha:

> "(γ) Relevant factors for the overall fairness assessment
>
> 150. When examining the proceedings as a whole in order to assess the impact of procedural failings at the pre-trial stage on the overall fairness of the criminal proceedings, the following non-exhaustive list of factors, drawn from the Court's case-law, should, where appropriate, be taken into account (see Ibrahim and Others, cited above, § 274, and Simeonovi, cited above, § 120):
>
> (a) whether the applicant was particularly vulnerable, for example by reason of age or mental capacity;
>
> (b) the legal framework governing the pre-trial proceedings and the admissibility of evidence at trial, and whether it was complied with – where an exclusionary rule applied, it is particularly unlikely that the proceedings as a whole would be considered unfair;
>
> (c) whether the applicant had the opportunity to challenge the authenticity of the evidence and oppose its use;
>
> (d) the quality of the evidence and whether the circumstances in which it was obtained cast doubt on its reliability or accuracy, taking into account the degree and nature of any compulsion;
>
> (e) where evidence was obtained unlawfully, the unlawfulness in question and, where it stems from a violation of another Convention Article, the nature of the violation found;
>
> (f) in the case of a statement, the nature of the statement and whether it was promptly retracted or modified;
>
> (g) the use to which the evidence was put, and in particular whether the evidence formed an integral or significant part of the probative evidence

> upon which the conviction was based, and the strength of the other evidence in the case;
>
> (h) whether the assessment of guilt was performed by professional judges or lay magistrates, or by lay jurors, and the content of any directions or guidance given to the latter;
>
> (i) the weight of the public interest in the investigation and punishment of the particular offence in issue; and
>
> (j) other relevant procedural safeguards afforded by domestic law and practice."

F'dak il-każ, meta l-Qorti Ewropea ġiet biex teżamina dawn il-kriterji fil-kuntest taċ-ċirkostanzi li kellha quddiemha, fil-waqt illi saħqet illi kienet qed issib vjolazzjoni tal-Artikolu 6 fid-dawl ta' diversi fatturi meħudha lkoll flimkien u mhux kull fattur meqjus separatament, ikkunsidrat *inter alia* illi fl-istess każ, ir-restrizzjonijiet fuq id-dritt tal-aċċess għall-avukat kienu estensivi u dan fis-sens illi l-akkużat ġie interrogat waqt li kien fil-kustodja tal-pulizija mingħajr ma qabel ingħata l-opportunita` li jottjeni parir legali jew li jkollu avukat preżenti u fil-kors tal-investigazzjoni ġudizzjarja li seħħet wara, ma ngħatax il-possibilita` li jkun assistit minn avukat, kif lanqas ma ngħata dan id-dritt f'atti investigattivi oħrajn sussegwenti. F'dawk iċ-ċirkostanzi, mingħajr ma ngħata informazzjoni ċara dwar id-dritt tiegħu għas-silenzju, huwa rrilaxxja stqarrijiet dettaljati u sussegwentement ta wkoll verżjonijiet differenti dwar il-fatti, bir-riżultat illi għamel stqarrijiet, li għalkemm ma kinux inkriminanti fis-sens restrittiv ta' din il-kelma, effettwaw sostanzjalment il-posizzjoni tiegħu, speċjalment fir-rigward ta' akkuża partikolari. Dawn l-stqarrijiet ġew ilkoll ikkunsidrati bħala ammissibbli fil-proċeduri kontra tiegħu. In oltre tali stqarrijiet kellhom rwol importanti fil-proċeduri u fir-rigward ta' akkuża minnhom, kienu jiffurmaw parti integrali mill-provi li a bażi tagħhom huwa nstab ħati.

F'każ ieħor deċiż mill-Qorti Kostituzzjonali nhar is-27 ta' Settembru 2019, fl-ismijiet **Graziella Attard vs Avukat Ġenerali**, f'liema każ il-posizzjoni legali fit-teħid ta' stqarrija kienet dik adoperata qabel l-10 ta' Frar 2010 u għalhekk qabel ġie fis-seħħ id-dritt ta' persuna suspettata jew arrestata li tottjeni parir legali qabel l-interrogatorju tagħha, wara li rreferiet ukoll għall-każ **ta' Beuze v. Belgium**, l-istess Qorti kkonkludiet illi:

> "10. Madanakollu, billi ċ-ċirkostanzi fejn il-persuna interrogata tista' ma titħalliex tkellem avukat huma l-eċċezzjoni aktar milli r-regola, u din il-qorti għandha s-setgħa li tagħti rimedju fejn issib li disposizzjoni li tħares dritt fondamentali mhux biss "qiegħda tiġi" iżda wkoll meta "tkun x'aktarx sejra tiġi miksura", din il-qorti hija tal-fehma, kif osservat fis-sentenza

mogħtija fl-24 ta' Ġunju 2016 fl-ismijiet Malcolm Said v. Avukat Ġenerali, **illi ma jkunx għaqli** – partikolarment fid-dawl ta' inkonsistenzi fis-sentenzi tal-Qorti Ewropea li joħloq element ta' imprevedibilità, kif jixhdu l-posizzjonijiet konfliġġenti li ħadet fil-każ ta' Borg u f'dak ta' Beuze – **illi l-proċess kriminali jitħalla jitkompla bil-produzzjoni tal-istqarrija mogħtija mill-attriċi lill-pulizija** għaliex tqis illi, fiċ-ċirkostanzi, in-nuqqas ta' għajnuna ta' avukat ma kienx nuqqas li ma jista' jkollu ebda konsegwenza ta' preġudizzju għall-attriċi, aktar u aktar meta fl-istqarrija ammettiet sehma fir-reat." [enfasi ta' din il-Qorti]

Fl-istess sentenza, il-Qorti Kostituzzjonali tenniet ukoll is-segwenti:

> "18. Il-qorti tqis illi l-ordni li l-istqarrija titneħħa mill-inkartament, aktar milli rimedju għal ksur li, wara kollox, għadu ma seħħx, huwa garanzija tal-integrità tal-proċess u wkoll fl-interess pubbliku, biex ma jiġrix l-proċess kontra l-attriċi jkollu jitħassar wara li jintemm, b'ħela ta' ħin u riżorsi, li tkun forma oħra ta' inġustizzja għax il-liġijiet għandhom iħarsu mhux biss lil min hu mixli b'reat iżda wkoll lil min jista' jkun vittma ta' reat.
>
> 19. Il-qorti għalhekk terġa' ttenni li ma jkunx għaqli li jsir użu mill-istqarrija waqt il-proċess kriminali ...".

Huwa evidenti illi fil-każ odjern, jeħtieġ li din il-Qorti teżamina ċ-ċirkostanzi li għandha quddiemha mhux mill-ottika ta' ksur tal-jedd għal smiegħ xieraq stante li m'għandhiex kompetenza li tagħmel dan, iżda sempliċiment mil-lat tal-valur probatorju li għandha tingħata l-istess stqarrija, tenut kont madankollu tal-ġurisprudenza tal-Qrati Maltin u tal-Qorti Ewropea. Mis-suespost, il-Qorti jidhrilha illi fil-każ ta' Beuze, sabiex sabet vjolazzjoni tal-jedd tal-akkużat għal smiegħ xieraq, il-Qorti Ewropea fil-valutazzjoni tagħha tal-*overall fairness of the proceedings* straħet ħafna fuq il-fatt illi l-akkużat ma ngħatax aċċess għall-avukat qabel u/jew waqt l-interrogatorji diversi li sarulu, illi fl-istqarrijiet tiegħu għamel dikjarazzjonijiet inkriminanti u illi fir-rigward ta' akkuża partikolari, l-istqarrijiet tiegħu kellhom impatt tali illi wasslu għal sejbien ta' ħtija. Fil-każ deċiż mill-Qorti Kostituzzjonali nhar il-31 ta' Mejju 2019 **Paul Anthony Caruana vs Avukat Ġenerali et**, imbagħad, fil-waqt illi ma sabitx ksur tad-dritt tal-attur għal smiegħ xieraq, il-Qorti Kostituzzjonali qieset bħala fattur determinanti l-fatt illi huwa nstab ħati mill-Qorti tal-Maġistrati mhux fid-dawl tal-istqarrija rilaxxjata minnu lill-Pulizija, iżda a bażi tal-ammissjoni tiegħu fil-proċeduri. Effettivament din il-Qorti tinnota illi dejjem tibqa' kunsiderazzjoni determinanti kemm l-istqarrija rilaxxjata mingħajr il-jedd ta' aċċess għall-avukat, ikollha impatt fuq l-eżitu tal-proċeduri, jew fi kliem ieħor fuq is-sejbien ta' ħtija tal-imputat.

Irid jingħad ukoll illi fis-sentenza tagħha tas-27 ta' Jannar 2021, fl-ismijiet **Morgan Onuorah vs L-Avukat tal-Istat**, il-Qorti Kostituzzjonali qalet hekk dwar l-istqarrija rilaxxjata mir-rikorrenti fid-19 ta' Frar 2010, meta allura persuna suspettata kellha l-jedd li titkellem ma' avukat biss qabel l-interrogazzjoni tagħha:

> "26. Kif diġa` issemma, il-fatt waħdu li saret l-interrogazzjoni mhux fil-presenza ta' avukat ta' fiduċja tal-attur m'huwiex biżżejjed sabiex jagħti lok għall-ksur tad-dritt fundamentali ta' smigħ xieraq. Madankollu l-użu ta' dik l-istqarrija fil-proċeduri kriminali, li fiha l-attur ammetta għal uħud mir-reati li akkużat biha, taf twassal sabiex iseħħ dak il-ksur tal-jedd fundamentali. Dan iktar u iktar meta tikkunsidra l-ġurisprudenza ampja tal-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem li issa ilha s-snin tirrepeti l-istess insenjament.
>
> 27. Li s-suspettat jitkellem ma' avukat qabel l-interrogazzjoni, l-assistenza ta' avukat wara li tkun saret l-interrogazzjoni u n-natura *adversarial* tal-kawża kriminali sussegwenti, m'humiex garanzija adegwata li jirrimedjaw għad-difett li s-suspett ma kienx assistit minn avukat waqt l-interrogazzjoni li saret meta kien taħt arrest. Fis-sentenza riċenti <u>Mehmet Zeki Celebi v. Turkey</u> (App. 27583/07) il-QEDB kompliet tisħaq:
>
>> *"57. The onus will be on the Government to demonstrate convincingly why, exceptionally and in the specific circumstances of the case, the overall fairness of the trial was not irretrievably prejudiced by the restriction on access to legal advice. The Court also reiterates that <u>it is only in very exceptional circumstances</u> that it can conclude that a given trial has not been prejudiced by the restriction of an applicant's right of access to a lawyer (see Dimitar Mitev v. Bulgaria, no. 34779/08, 71, 8 March 2018)".*
>
> 28. Irrispettivament taqbilx mar-raġunament ta' dik il-Qorti internazzjonali, jibqa' l-fatt li l-ġurisprudenza kienet ċara meta ngħatat is-sentenza ta' Salduz f'Novembru 2008 fis-sens li n-nuqqas ta' assistenza ta' avukat waqt interrogazzjoni tal-pulizija kienet difett proċedurali. Dan għalkemm bis-sentenza <u>Ibrahim and Others v. the United Kingdom</u> tat-13 ta' Settembru 2016, il-Grand Chamber għamlet enfażi fuq l-'*overall fairness*' tal-proċeduri kriminali u fis-sentenza <u>Beuze v. Belgium</u> tad-9 ta' Novembru 2018 l-istess qorti kompliet tiċċara kif kellu jiġi applikat dak il-prinċipju.
>
> 29. Fl-aħħar mill-aħħar il-qrati domestiċi ma jistgħux jippermettu li f'proċeduri kriminali li għadhom pendenti jitħallew stqarrijiet li jkunu saru fl-assenza ta' avukat u li l-QEDB ilha tiddeskrivih bħala difett proċedurali bil-periklu manifest li dak il-fatt jikkontamina l-proċess kriminali kollu. Illum il-ġurnata hi l-istess Qorti Kriminali li qegħda taddotta din il-

posizzjoni f'deċiżjonijiet preliminari li qegħdin jingħataw (hekk per eżempju **r-Repubblika ta' Malta v. Rosario Sultana** deċiżjoni tat-23 ta' Settembru 2020 u **r-Repubblika ta' Malta v. Rosario Militello** tat-3 ta' Diċembru 2019).

30. Kien id-dmir tal-Gvernijiet differenti matul is-snin li jaġġornaw ruħhom mas-sentenzi tal-Qorti Ewropea u ma jistennewx sal-2016 sabiex jintroduċu disposizzjoni fil-Kodiċi Kriminali li s-suspettat għandu jedd għall-assistenza ta' avukat waqt l-interrogazzjoni li ssir meta jkun fil-kustodja tal-pulizija. Emenda li saret sabiex tittrasponi d-disposizzjoni tad-Direttiva 2013/48/UE tal-Parlament Ewropew (ara Art. 355AT tal-Kodiċi Kriminali), li fost miżuri oħra assigurat id-dritt tas-suspettat għall-assistenza ta' avukat waqt l-interrogazzjoni mill-pulizija.

Għal dawn il-motivi tiċħad l-appell, b'dan li tagħti direzzjoni lill-Qorti Kriminali sabiex fil-proċeduri kriminali *The Republic of Malta v. Izuchukwu Morgan Onourah* (att ta' akkuża numru 11/2015) ma tippermettix l-użu bħala prova tal-istqarrija li l-appellant kien ta waqt li kien fil-kustodja tal-pulizija."

Iżjed riċenti, fis-sentenza tal-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili (sede Kostituzzjonali) tat-18 ta' Novembru 2021, fl-ismijiet **Ir-Repubblika ta' Malta vs Rosario Militello**, intqal hekk wara li dik il-Qorti rreferiet estensivament għal diversi sentenzi tal-Qorti Kostituzzjonali u tal-Qorti tal-Appell Kriminali dwar din il-materja:

"Hekk elenkati s-sentenzi riċenti mogħtija mill-Qorti Kostituzzjonali kif ukoll mill-Qorti tal-Appell Kriminali, imiss li jiġi mistħarreġ jekk id-deċiżjoni tal-Qorti tal-Appell Kriminali (Superjuri) fl-ismijiet ir-Repubblika ta' Malta vs. Rosario Militello mogħtija fis-27 ta' Jannar 2021 tilledix il-jedd tiegħu għas-smigħ xieraq fid-dawl tas-sentenza tal-Qorti Kostituzzjonali fl-ismijiet **Morgan Onuorah vs. Avukat tal-Istat** mogħtija fl-istess ġurnata.

Mill-istħarriġ li għamlet il-Qorti aktar qabel jirriżulta li fl-istess ġurnata il-Qorti Kostituzzjonali tat għadd ta' sentenzi fejn sabet li l-istqarrija kellha tiġi sfilzata in vista li kien hemm il-biża li l-użu tagħha twassal għal-leżjoni ta' smigħ xieraq. Jidher ukoll ... li fl-istess ġurnata il-Qorti tal-Appell Kriminali (sede Superjuri) tat għadd ta' sentenzi fejn ikkonkludiet li hija m'għandhiex is-setgħa li tordna l-isfilz tal-istqarrija stante li ġie meqjus fiċ-ċirkostanzi li l-istqarrija għandha valur probatorju.

Jidher ... li kemm il-Qorti Kostituzzjonali kif ukoll il-Qorti tal-Appell (Kriminali) taw deċiżjonijiet diverġenti minn dawk mogħtija minnhom stess fil-passat. Għandu jiġi meqjus li d-diverġenzi fis-sentenzi jinħoloq minħabba żvilupp fl-interpretazzjoni tal-liġi kif ukoll in vista li s-sistema

ġudizzjarju tagħna ma ssegwix il-prinċipju tal-preċident (*law of precedent*) u għalhekk tippermetti li jsir ċaqliq fl-interpretazzjonijiet li jingħataw.

Mill-istħarriġ li sar minn din il-Qorti hawn fuq jidher li hemm qbil li kull każ għandu jiġi analizzat fil-fattispeċi tiegħu u deċiżjoni mogħtija f'ċerti ċirkostanzi mhux neċessarjament hija deċiżjoni ġusta f'ċirkostanzi diversi.

Dan magħdud hemm fatturi komuni li f'kull każ jittieħdu in konsiderazzjoni meta jiġi mistħarreġ minn din il-Qorti kif ukoll mill-Qorti tal-Appell Kriminali jekk stqarrija għandhiex tiġi sfilzata jew le. L-ewwel prinċipju li jidher huwa komuni hija t-totalità tal-każ. Bit-totalità ma jfissirx li wieħed ma jistax iressaq l-ilment tiegħu qabel tiġi konkluża l-kawża meta jkun hemm il-possibilità li xi dritt ser jiġi leż ... Ifisser li għandu jiġi meqjus il-fatti kollha li l-Qorti għandha quddiemha u mhux ċirkostanza waħda weħidha.

Fattur ieħor komuni bejn is-sentenzi tal-Qorti Kostituzzjonali u tal-Qorti tal-Appell Kriminali huwa il-konsiderazzjoni dwar jekk il-mertu tal-proċeduri kriminali hux ser jiġi deċiż minn ġuri jew minn ġudikant. L-importanza ta' dan il-fattur ħareġ ferm ċar fis-sentenza tal-Qorti Kostituzzjonali fl-ismijiet **Morgan Onuorah vs. Avukat tal-Istat** (Rik Kost 176/2019) kif ukoll fis-sentenza tal-Qorti tal-Appell Kriminali fl-ismijiet **Repubblika ta' Malta vs. Kevin Gatt et** (Att t'Akkuża 5/2017).

It-tielet prinċipju li jidher li huwa pertinenti mis-sentenzi fuq ċitati huwa li wieħed m'għandux jinkrimina lilu nnifsu bl-istqarrija li tkun rilaxxata mhux fil-presenza t'avukat. Deher ferm ċar li meta ingħadu affarijiet fl-istqarrija li inkriminaw lill-persuna li rilaxxata, dik l-istqarrija tiġi sfilzata. Din il-Qorti tinnota wkoll li f'sentenza mogħtija mill-Qorti Kostituzzjonali fil-bidu ta' din is-sena marret oltre minn hekk u ordnat l-isfilz tal-istqarrija anke meta l-istess ma kinitx ta' preġudizzju għall-akkużat in vista li huwa kien irrispondha kollox 'ma nweġibx'.[19] Fil-każ in eżami il-Qorti tal-Appelli Kriminali (Superjuri) għamlet ukoll l-indaġini tagħha dwar il-fattispeċi tal-każ u dwar jekk l-istqarrija kellix fiha xi dikjarazzjoni inkriminanti. L-imsemmi Qorti ma qagħdetx biss fuq il-fatt li l-akkużat irrilaxxa l-istqarrija tiegħu mingħajr il-preżenza t'avukat:

> "**19**. Illi minn eżami li għamlet din il-Qorti tal-atti kumpilatorji jemerġi illi l-appellat qiegħed jiġi mixli li ttraffika d-droga f'żewġ okkażjonijiet separati. Jiġi interrogat u jammetti l-involviment tiegħu. Ma kienx persuna vulnerabbli (jew għall-inqas prova f'dan is-sens sa issa ma hemmx) u seta' jifhem in-natura tal-akkużi li kienu qed jiġu lilu addebitati b'interpretu tassistieh tul-interrogazzjoni. Il-

[19] Hawnhekk il-Qorti rreferiet għall-każ fl-ismijiet <u>**Clive Dimech vs Avukat Ġenerali**</u> tas-27 ta' Jannar 2021.

> Prosekuzzjoni mbagħad tressaq diversi xhieda kemm diretti kif ukoll ċirkostanzjali sabiex tissostanzja dawn l-akkużi ta' traffikar u pussess aggravat ta' droga, b'mod ewlieni x-xiehda ġuramentata ta' ċertu Aaron Sciortino li allegatament xtara id-droga minn għand l-appellat, liema xhud imbagħad iddepona viva voce quddiem il-qorti istruttorja fil-15 ta' Marzu 2016. Mhux biss iżda l-appellat jiġi interċettat mill-pulizija wara li dawn jibdew jagħmlu l-għassa fuqu u josservaw il-movimenti tiegħu. Mill-pussess ta' l-appellat inoltre ġew elevati ammont ta' flus kontanti, diversi telefowns ċellulari u apparat elettroniku ieħor li kollha ġew eżaminati mill-esperti tal-Qorti Dr. Martin Bajada u Dr. Stephen Farrugia Sacco. Dan ifisser allura illi l-istqarrija ta'l-appellat mhijiex l-uniku prova li l-prosekuzzjoni bi ħsiebha tressaq biex tissostanzja l-akkużi miġjuba kontra l-appellat."

Din il-Qorti tinnota li nonostante li l-Qorti tal-Appelli Kriminali osservat li Militello ġie interrogat u ammetta l-involviment tiegħu fl-istess stqarrija, dik il-Qorti ikkonkludiet li l-istqarrija ma kellhiex tiġi estromessa mill-atti stante li t-talba għal sfilz kienet ibbażata fuq allegat ksur tad-dritt għal smiegħ xieraq u mhux xi artikolu tad-dritt penali li jirregola l-evidenza.

Il-Qorti tal-Appell Kriminali ma qagħdetx lura milli tordna l-isfilz ta' stqarrijiet meta sabet li fihom hemm dikjarazzjonijiet inkriminanti. L-aktar waħda riċenti li din il-Qorti ltaqgħat magħha kienet dik fl-ismijiet **Repubblika ta' Malta vs. Kevin Gatt et** (Att t'Akkuża 5/2017) mogħtija fis-27 t'Ottubru 2021 suċitata, iżda għal kull benefiċċju ser terġa tiġi riprodotta hawn ukoll:

> "din il-prova li ittieħdet meta l-appellant ma kellux il-jedd li jiddefendi ruħu hija prova determinanti tant illi, bil-mod kif l-appellant wieġeb għal mistqosijiet li sarulu huwa seta' inkrimina ruħu irrevokabbilment u dan bi preġudizzju serju għar-retta amministrazzjoni tal-ġustizzja. Dan ifisser illi għalkemm għad irid jiġi iċċelebrat il-ġuri, madanakollu huwa bil-wisq evidenti f'dan l-istadju tal-proċeduri, meta il-Qorti hija mogħnija bil-provi kkumpilati, illi l-prova li l-Prosekuzzjoni qed tfittex li tagħmel, kemm permezz tad-dikjarazzjonijiet verbali magħmula mill-appellant, kif ukoll dawk magħmula fl-istqarrija rilaxxata minnu lil pulizija, tista' tkun vvizzjata minħabba il-fatt illi l-appellant ma setax jiddefendi ruħu kif xieraq u għalhekk din il-prova għandha tiġi imwarrba. F'dan il-każ, il-Qorti hija tal-fehma illi n-nuqqasijiet minnha ravviżati ma jistgħu bl-ebda mod jiġu sanati għaliex l-Imħallef togat neċessarjament irid iwissi lil ġurati fl-indirizz finali tiegħu b'dawn l-imsemmija nuqqasijiet, li x'aktarx ser jivvizjaw l-istqarrija u dikjarazzjonijiet magħmula mill-appellant miksuba mingħajr ma kellu ebda difiża, sabiex b'hekk ikun ferm riskjuż li

huma jistrieħu fuqha meta jiġu biex jagħmlu il-ġudizzju aħħari tagħhom. Dan minħabba l-fatt li meta din il-Qorti twieżen il-valur probatorju ta' din l-istqarrija meta komparat mal-pregudizzju irrimedjabbli li ser ibati l-appellant f'kaz l-istess tiġi ammess, huwa indubitat illi il-preġudizzju rekat jiżboq il-valur probatorju tagħha. Il-Qorti għalhekk qed titbiegħed mill-fehma milħuqa mill-Qorti Kriminali f'dan ir-rigward."

Il-Qorti Kostituzzjonali riċentement wkoll adottat l-istess linja ta' ħsieb, fosthom insibu s-sentenza li l-applikant jagħmel referenza għaliha fir-rikors għar-referenza preliminari, dik fl-ismijiet **Morgan Onuorah vs. Avukat tal-Istat** (Rik Kost 176/2019).

...

Din hija l-linja ta' ħsieb li l-Qorti Kostituzzjonali kienet qiegħda tadotta fil-perjodu meta l-Qorti tal-Appell Kriminali għaddiet sabiex tat is-sentenza tagħha u dan huwa muri mhux biss minn din is-sentenza iżda minn għadd ta' sentenzi oħra. Il-fatt waħdu li l-interrogazzjoni ma saritx fil-presenza ta' avukat m'huwiex biżżejjed sabiex jagħti lok għall-ksur tad-dritt fundamentali ta' smigħ xieraq jew sabiex jitqies li dik l-istqarrija m'għandhiex valur probatorju. Hija l-istqarrija li fiha ammissjoni għal uħud jew għar-reati kollha li m'għandhiex ikollha valur probatorju jew li l-użu tagħha jista' jwassal għal ksur tal-jedd fundamentali.

...

Fil-każ odjern ma jirriżultax li kien hemm xi raġunijiet hekk serji u partikolari (li l-QEDB tiġborhom taħt il-kliem '*compelling reasons*') li jċaħħdu lir-rikorrent milli jkun assistiet minn avukat waqt li kien qed jagħti l-istqarrija. Ir-raġuni waħdanija li dan ma sarx jirriżulta li kienet li, dak iż-żmien, il-liġi ma kinitx tħalli li persuna fil-qagħda tar-rikorrent setgħet titlob dik l-għajnuna. Però kif spjegat taħt il-ġurisprudenza kwotata aktar 'l fuq, m'għadux il-każ li jista' jingħad li l-fatt waħda li l-liġi ma kinitx tippermetti l-assistenza t'avukat, iwassal sabiex awtomatikament jinstab li hemm ksur tal-jedd kif imħares taħt l-Artikolu 6 tal-Konvenzjoni. Taħt dan l-artikolu, il-QEDB fil-każ Beuze v. Belgium għamlet lista ta' fatturi li għandhom jiġu meqjusa. Dawn il-fatturi, fil-każ in eżami diġà ġew meqjusa mill-Qorti tal-Appell Kriminali fis-sentenza tagħha tas-27 ta' Jannar 2021.

Minn dak l-eżerċizzju li għamlet il-Qorti tal-Appell Kriminali intwera li għalkemm huwa minnu li l-istqarrija ngħatat b'mod volontarju mill-akkużat, f'dik l-istqarrija Militello ammetta għar-reati li huwa tressaq fuqhom quddiem il-Qorti, apparti l-fatt ukoll li l-mertu tal-proċeduri kriminali ser jiġi deċiż minn ġurati.

> Il-Qorti ser tadotta il-linja meħuda mill-Qorti Kostituzzjonali fis-sentenza tagħha fl-ismijiet **Morgan Onuorah vs. Avukat tal-Istat** (Rik Kost 176/2019) fejn ordnat l-isfilz tal-istqarrija mill-proċess kriminali wara li ħadet kont tal-fatt li "huma l-ġurati li jagħmlu l-apprezzament tal-provi u l-verdett ma jkunx fih motivazzjoni. Għalhekk jeżisti l-periklu ċar li l-ġurati jibbażaw id-deċiżjoni tagħhom fuq dik il-prova" u li "l-użu ta' dik l-istqarrija fil-proċeduri kriminali, li fiha l-attur ammetta għal uħud mir-reati li akkużat biha, taf twassal sabiex iseħħ dak il-ksur tal-jedd fundamentali."
>
> In vista ta' dan l-insenjament din il-Qorti tikkonkludi li s-sentenza tal-Qorti tal-Appell Kriminali, taf twassal sabiex iseħħ il-ksur tal-jedd fundamentali tar-rikorrent sanċit taħt l-Artikolu 39 tal-Kostituzzjoni u tal-Artikolu 6 tal-Konvenzjoni meta ordnat li l-istqarrija tibqa fil-proċess hekk meta ġie meqjus mill-Qorti Kostituzzjonali li m'għandux jitħalla jsir użu minn stqarrija li tista' tikkawża preġudizzju irrimedjabbli. Din il-Qorti tikkonkludi għalhekk li hemm periklu ċar li l-ġurati jagħmlu użu u jibbażaw id-deċiżjoni tagħhom fuq l-ammissjoni li hemm fl-istqarrija mogħtija mill-akkużat meta ma kienx assistit minn avukat."

Fil-każ odjern huwa evidenti illi n-nuqqas li l-imputat jingħata l-jedd li jottjeni parir legali waqt l-interrogatorju tiegħu, ma kienx nuqqas li ma sarraf fl-ebda preġudizzju għalih, stante li huwa għamel dikjarazzjonijiet ferm inkriminanti, li wasslu sabiex huwa jiġi akkużat bir-reat mertu tal-ewwel imputazzjoni. Huwa minnu illi l-Prosekuzzjoni ressqet ukoll provi ċirkostanzjali oħra li jistgħu jsostnu din l-imputazzjoni, iżda fil-fehma ta' din il-Qorti, l-istqarrija tal-imputat tibqa' waħehdha prova tant determinanti li mingħajrha dawk il-provi l-oħra ma jistgħux iwasslu għall-konklużjoni ta' ħtija fl-imputat fil-grad rikjest mil-liġi. Il-Qorti għalhekk jidhrilha illi fiċ-ċirkostanzi, ikun iżjed għaqli li timxi fuq il-passi li mxiet fuqhom il-Qorti Kostituzzjonali u l-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili (sede Kostituzzjonali) fis-sentenzi fuq ċitati, u tiskarta l-kontenut tal-istqarrija meħuda lill-imputat mingħajr il-jedd għall-assistenza legali waqt l-interrogatorju tiegħu, bħala nieqsa minn valur probatorju, u dan sabiex ma jkun hemm l-ebda riskju ta' ksur tad-drittijiet tal-istess imputat. Dan naturalment japplika wkoll għax-xhieda tal-Uffiċjal Prosekutur in kwantu jirreferi għal dak li stqarr l-istess imputat fl-istqarrija rilaxxjata minnu.

Ikkunsidrat ukoll:

Illi la darba skartata l-istqarrija rilaxxjata mill-imputat għar-raġunijiet fuq indikati, ir-rimanenti provi li jeħtieġ li jiġu kkunsidrati minn din il-Qorti huma s-segwenti:

i. Is-sejba tas-sustanza *Lidoceine* f'borża tal-plastik f'piż ta' 13.16 grammi ġewwa r-residenza tal-imputat.

ii. Is-sejba ta' oġġetti komunement assoċjati mat-traffikar tad-droga fir-residenza tal-imputat ossia miżien elettroniku bi traċċi fuqu, li madankollu ma rriżultawx pożittivi għad-droga u boroż, fosthom boroż bil-kantunieri maqtugħin.

iii. Is-sejba ta' żewġt iskieken fl-istess residenza li fuq *swabs* meħudha minnhom instabet is-sustanza kokaina.

iv. Is-sejba ta' tliet mitt ewro fi flus kontanti fil-pussess tal-istess imputat.

v. Is-sejba ta' *notebook* li jidher fir-ritratti formanti parti mir-relazzjoni ta' PS 171 Karl Glanville, u li fuq paġna minnhom fih notamenti b'ismijiet jew laqmijiet u figuri ħdejhom.

vi. Fuq wieħed mill-*mobile phones* elevati mill-pussess tal-imputat, fl-*In Box* hemm messaġġi li jindikaw spaċċ:

22/11/2010 23:22:56	Kugin igibli wahda qijad il karavan Nhalsek
24/11/2010 21:08:42	Kugin gibli wahda l karavan qija ipqa dihel ha nhalsek ok
24/11/2010 21:51:00	Tks habib taqdin mil l ewwel napprezza mkiser m alla kug nitolbok ghaqdini nhalsek jin taf li ragel mijak tks u tajba malla tlajt kug.
24/11/2010 21:52:55	Tks wyn[20]

Dawn il-messaġġi ġew ilkoll mibgħuta mill-istess numru.

Permezz tal-<u>imputazzjoni (a)</u>, l-imputat jinsab akkużat talli forna jew offra li jforni jew li jipprokura d-droga kokaina. Jirriżulta madankollu kif ingħad illi s-sustanza misjuba fil-pussess tiegħu dakinhar tal-11 ta' Diċembru 2010, ma kinitx droga kokaina iżda s-sustanza *Licodaine*, li skont ix-xhieda u r-relazzjoni tal-espert ix-Xjenzat Godwin Sammut mhijiex ikkontrollata bil-liġi, li hija *adulterant* komuni li titħallat mad-droga kokaina u li għandha l-istess proprjetajiet bħal kokaina u dan għaliex hija *anaesthethic* u għandha *numbing effect*.

[20] Ara a fol. 86 u 87 tal-proċess.

Il-Qorti tqis illi sabiex l-imputat jinstab ħati tar-reat mertu tal-ewwel imputazzjoni jeħtieġ li jiġi ppruvat illi huwa forna d-droga kokaina jew altrimenti offra li jforni din id-droga, anke jekk is-sustanza li kien sejjer attwalment iforni jew li attwalment forna ma kinitx droga kokaina (ara f'dan is-sens is-sentenza fl-ismijiet **<u>Il-Pulizija vs Ronald Psaila</u>** ta' din il-Qorti kif diversement preseduta tat-12 ta' Ottubru 2001, kif ikkonfermata mill-Qorti tal-Appell Kriminali fit-8 ta' Jannar 2002 (Appell Nru. 187/2001) u s-sentenza ta' din il-Qorti kif preseduta tal-24 ta' Ġunju 2014 fl-ismijiet **<u>Il-Pulizija (Spettur Dennis Theuma) vs Noor Ali Muse</u>**). Qed tqis ukoll illi għalkemm jirriżulta illi f'xi żmien l-imputat kellu fil-pussess tiegħu d-droga kokaina, kif evidenti mit-traċċi li nstabu fuq is-skieken elevati mir-residenza tiegħu, u għalkemm il-messaġġi li għalihom saret referenza iżjed 'il fuq u li nstabu fuq il-*mobile phone* tal-imputat jindikaw attivita` ta' spaċċ da parti tiegħu, kif jindikaw ukoll il-boroż tal-plastik bil-kantunieri neqsin misjuba fir-residenza u l-miżien elettroniku u kif jistgħu jindikaw ukoll in-notamenti fin-*notebook* fuq imsemmi, biss skartata l-istqarrija tal-imputat ma tirriżultax il-prova illi huwa kien qiegħed fil-fatt ibiegħ il-kokaina u mhux il-*Lidocaine* li nstabet fil-pussess tiegħu, u dan qed jingħad b'mod partikolari la darba din, skont ix-Xjenzat Godwin Sammut, m'hijiex sempliċiment *adulterant* li normalment titħallat mal-kokaina, iżda minnha nnifisha għandha wkoll l-istess proprjetajiet tal-kokaina in kwantu hija *anaesthethic* u għandha *numbing effect*. Lanqas ma jirriżulta ppruvat illi l-imputat kien qed ibiegħ il-*Lidocaine* bħala kokaina u dan fis-sens illi filwaqt li huwa kien qed joffri lil terzi d-droga kokaina, kien minflok ibiegħilhom il-*Lidocaine* bħala tali. Minkejja li l-provi ċirkostanzjali jindikaw li l-imputat kien involut fl-ispaċċ, il-fatt li fil-pussess tiegħu nstabet is-sustanza *Lidocaine*, oltre traċċi biss ta' kokaina fuq is-skieken elevati, joħloq dubju raġjonevoli dwar il-ħtija tal-imputat in kwantu r-reat mertu tal-ewwel imputazzjoni kif dedotta, b'referenza għall-11 ta' Diċembru 2010 u l-aħħar xhur ta' qabel din id-data u għaldaqstant, il-Qorti tqis illi din l-imputazzjoni ma tirriżultax sodisfaċentement ippruvata.

Permezz tal-<u>imputazzjonijiet (b) u (ċ)</u>, imbagħad, l-imputat qed jiġi akkużat ukoll bir-reati ta' pussess aggravat ta' droga kokaina u ta' pussess tal-istess droga. Kif diġa` ingħad iżjed 'il fuq, l-imputat instab fil-pussess ta' sustanza li ma kinitx droga kokaina u illi m'hijiex ikkontrollata bil-liġi. In oltre għalkemm fuq is-skieken misjuba fir-residenza tiegħu, instabu traċċi ta' droga kokaina, il-Qorti ma tistax tasal għall-konklużjoni illi d-droga kokaina kienet fil-pussess tiegħu fiż-żmien mertu tal-imputazzjonijiet odjerni. Għall-istess raġunijiet mogħtija iżjed 'il fuq, minkejja li l-provi ċirkostanzjali jindikaw spaċċ, fid-dawl tas-sejba tas-sustanza *Lidocaine* fil-pussess tal-imputat, il-Qorti ma tistax tikkonkludi fil-grad rikjest mil-liġi illi dawk il-provi jirreferu proprju għad-droga kokaina.

Għaldaqstant, dawn l-imputazzjonijiet lanqas ma jirriżultaw sodisfaċentement ippruvati.

La darba l-Qorti m'hijiex qed issib reita` fl-imputat fir-rigward tal-imputazzjonijiet (a), (b) u (ċ), lanqas ma tista' ssib lill-istess imputat ħati tal-imputazzjoni (d).

Konklużjoni

Għal dawn il-motivi, il-Qorti qed issib lill-imputat **Wayne Buttigieg** mhux ħati tal-imputazzjonijiet miġjuba kontra tiegħu u qed tilliberah minnhom.

La darba mhijiex tinstab ħtija fl-istess imputat, il-Qorti m'hijiex qed tikkundannah għall-ħlas tal-ispejjeż relatati mal-ħatra tal-esperti f'dawn il-proċeduri.

Tordna r-rilaxx tal-flejjes esebiti mill-Prosekuzzjoni bħala Dok. PG 4, kif ukoll tal-*pen knife*, il-martell u s-sikkina f'*pocket* formanti parti minn Dok. GS 2 favur Wayne Buttigieg, filwaqt illi tordna d-distruzzjoni tar-rimanenti oġġetti formanti parti mill-istess Dok. GS2, hekk kif din is-sentenza tgħaddi in ġudikat u dan taħt il-ħarsien tar-Reġistratur li għandu jirrediġi proċess verbal li jiddokumenta l-proċedura tad-distruzzjoni, liema dokument għandu jiġi nserit fl-atti ta' din il-kawża mhux aktar tard minn ħmistax-il jum minn tali distruzzjoni.

Natasha Galea Sciberras
Maġistrat